TL 2935

Overzicht en Conclusies

Mr J.L. Janssen van Raay,
delegatieleider bezoek Europees Parlement
aan Oost-Timor

Overzicht

Het Indonesische Parlement heeft een representatieve groep uit het Europese Parlement, afkomstig uit vier verschillende landen en uit 4 grote fracties: Jim Janssen van Raay, christen-democraat, Nederland, delegatieleider; Beate Weber, Socialiste, West-Duitsland; Bryan Cassidy, Conservative, Engeland; Guy Guermeur, Gaullist, Frankrijk, uitgenodigd om van 12 tot 20 augustus 1988 een bezoek te brengen aan Indonesië, en in het bijzonder aan de voormalige Portugese kolonie Oost-Timor.
Na een dag van besprekingen in Jakarta met de voorzitter van het Parlement, de Minister van Binnenlandse Zaken, vooraanstaande leden van het Parlement en hoge regerings-functionarissen reisde het gezelschap meteen door naar Oost-Timor. Aldaar werd de delegatie allereerst ontvangen door de gouverneur, Mario Viegas Carrascalao, een Oost-Timorees, die zich bereid verklaarde aan eht einde van de reis de delegatie opnieuw te woord te staan. Hij stond volledig achter de intergratie met Indonesië, en gaf de verzekering dat de delegatie zelf de te bezoeken plaatsen mocht uitkiezen en in volle vrijheid met wie dan ook kon spreken, desgewenst buiten aanwezigheid van de begeleiders. Hij beschouwde de toestand op het eiland als normaal en bepleitte op grond daarvan spoedige openstelling van Oost-Timor.
Direkt daarna vond een uitvoerige bespreking plaats met de voorzitters en leden van alledrie politieke partijen van de gekozen regionale raad, de leidende partij Golkar en de oppositie-partijen PDI en PPP, alsmede met de partij van het leger Abri. Voornoemde partijen hadden reeds tweemaal aan de algemene verkiezingen deelgenomen, in 1982 en in 1987. De opkomst in 1987 bedroeg ruim 90% van de stemgerechtigde kiezers. De drie partijen stelden ieder haar eigen lijst van candidaten vast. Zij wensten geen van allen terug te komen op de integratie met Indonesië, en zich uitsluitend bezig te

houden met de verdere vooruitgang en ontwikkeling van Oost-Timor.
Daarna vond een gedachtenwisseling plaats met een veertigtal ambtenaren uit alle departementen, de meesten Oost-Timorees. Zij toonden aan de hand van cijfermateriaal de opvallende vooruitgang sinds 1976 aan op het gebied van onderwijs, landbouw, voedselvoorziening, volksgezondheid en wegenbouw.
De volgende dagen bezocht de delegatie per helicopter vijf zelf uitgezochte plaatsen. Twee daarvan, omdat volgens tot het laatst geheim gehouden informatie van een van de leden in met name aangeduide gebouwen, nog steeds gevangenen door het leger gemarteld zouden worden. Die gebouwen werden onaangekondigd bezocht en grondig geïnspecteerd. Er bleek niets bijzonders aan de hand te zijn, er waren zelfs helemaal geen gevangenen. Bij vertrek uit een van die plaatsen kreeg de piloot opdracht een onverwachte landing te maken in een door de delegatie uitgezocht dorp in het berggebeid waar de Fretilin nog steeds actief zou zijn. Kinderen en volwassenen stroomden spontaan toe, en het dorpshoofd zei desgevraagd gelukkig te zijn met de integratie. Fretilin-activiteiten waren er volgens hem niet meer.
Een bezoek werd gebracht aan het eiland Atauro, waar eens Fretilin-aanhangers in een berucht concentratiekamp ondergebracht waren. Dit kamp bleek ontruimd en ontmanteld te zijn.
De hele vlucht en de landingen werden nauwgezet op een kaart gecontroleerd.
Vóór Atauro werd nog een bezoek gebracht aan het militaire hoofdkwartier te Dili. De commandant gaf een gedetailleerde uiteenzetting van de bijstand van het leger (voor 80% Oost-Timorees) in het programma van opleiding en ontwikkeling.
De delegatie was evenwel meer geïnteresseerd in verhoor en detentie, en bracht het verwijt naar voren dat militairen nooit gestraft werden voor mishandelingen van burgers. De commandant liet meteen het strafregister halen en citeerde daaruit twee gevallen met naam, legernummer, datum en straf wegens zulke mishandeling. Deze gevallen zullen onder geheimhouding aan Amnesty International worden doorgegeven. Een dergelijke geclassificeerde informatie wordt normaliter niet aan buitenstaanders verstrekt.
Op de laatste dag vonden nog besprekingen plaats met het

Internationale Rode Kruis, de R.K. bisschop (de eerste als zodanig benoemde Oost-Timorees), de Protestantse Synode en opnieuw de gouverneur.
Het Rode Kruis bevestigde de ontruiming van Atauro en de algemene vooruitgang van de mensenrechten-situatie.
De voorzitter van de Protestantse Synode sprak uit dat de protestanten na de aansluiting met Indonesië godsdienstvrijheid genoten die ze daarvoor niet hadden. Zij mochten - evenals de Rooms Katholieken preken in een lokale taal, het Indonesisch of het Protugees (3 delegatieleden, waarvan één praktiserend katholiek, kunnen dit na bijwoning van de mis door de bisschop bevestigen). Hem waren geen gevallen van marteling bekend. Hij stond volledig achter de integratie.
De RK. bisschop vond de gouverneur een goed, toegewijd man. Hij sprak zijn verontrusting uit over bruut optreden van militairen. Hij vermeldde één geval van fysieke bestraffing. Hij zei dat tijdens het bezoek van de delegatie de militairen van de straat werden gehouden. Hij beklaagde zich over het gezinsplannings-programma van de Indonesische regering met name dat ambtenaren met 10-15 kinderen nadeel in hun carrière ondervonden.
In het afrondende gesprek met de gouverneur beaamde deze het geval van de gestrafte - een voor het leger werkende verklikker - omdat deze zelf bij hem zijn beklag had gedaan. Hij ontkende evenwel categorisch het verhaal dat de troepen ter misleiding van de delegatie van de straat gehouden zijn, en wees op de ongeloofwaardigheid daarvan omdat de militairen zich massaal en ook in uniform aan de delegatie gepresenteerd hadden tijdens de herdenking van de onafhankelijkheid op 17 augustus. Hij keerde zich tegen een referendum en bepleitte opnieuw openstelling van Oost-Timor omdat de situatie veilig en normaal was, zoals de delegatie zelf had kunnen vaststellen.
Terug in Jakarta werd de delegatie te woord gestaan door de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie. Er waren hoopgevende berichten dat na zes maanden aarzelen een delegatie uit het Portugese Parlement een uitnodiging voor een bezoek aan Oost-Timor had aanvaard, en dat Amnesty International, door haar gewijzigde houding, naast het Rode Kruis, de Wereld Gezondheidsorganisatie en Unicef voor toelating in aanmerking zou kunnen komen.

Conclusies

1. De integratie van Oost-Timor als de 27e provincie van Indonesië wordt impliciet aangemerkt als een voldongen en onomkeerbaar feit.
2. Herstel van de diplomatieke betrekkingen tussen Indonesië en Portugal geniet de hoogste prioriteit.
3. Op verzoek van Indonesië en Portugal zou een Commissie van Wijze Mannen een minnelijke regeling tussen partijen in overeenstemming met de wil van de bevolking kunnen nastreven.
4. Binnen het raam van de Indonesische Grondwet zou op grond van de Panca Sila een maximaal toegelaten mate van autonomie bereikt kunnen worden in een open en vriendschappelijke discussie tussen provinciale vertegenwoordigers van Oost Timor en de Centrale Regering te Jakarta.
5. Wat de mensenrechten betreft vergt de oplossing van het veiligheidsprobleem - het Fretilin vormt geen militaire bedreiging meer - openstelling van Oost-Timor, vrij verkeer van burgers binnen Oost-Timor en Indonesië, normale toegang op grond van de wet tot judiciaire autoriteiten in geval van onheuse bejegening door autoriteiten, terugtrekking van de speciale gevechtseenheden voor militaire operaties die niet meer nodig zijn, overdracht van de verantwoordelijkheid ter zake aan de normale civiele en militaire diensten, en de strikte handhaving tenslotte van de bestaande vrijheid van godsdienst en taalgebruik binnen de eenheidsstaat.
6. Alle inspanning moet worden geconcentreerd op verdere verbetering van voedselvoorziening, volksgezondheid, onderwijs, infrastructuur, economische ontwikkeling en behoud van het milieu.

De kernwoorden zijn:
- normalisatie
- gelijke kansen voor iedereen
- milieu-verantwoorde ontwikkeling (sustained development)

Dit alles tegen de achtergrond van Indonesiës leidende rol op het gebied van stabiliteit en vrede in de ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de regio Zuid-Oost-Azië.

24 augustus 1988